

Dejan D. Drajić

UVOD U M2M
(Machine-to-Machine)
KOMUNIKACIJE

Akadska misao
Univerzitet u Beogradu – Elektrotehnički fakultet
Beograd 2016

Dejan D. Drajić

UVOD U M2M (*Machine-to-Machine*) KOMUNIKACIJE

Recenzenti

Dr Irini Reljin

Dr Aleksandar Nešković

Na sednici Nastavno-naučnog veća Elektrotehničkog fakulteta održanoj 19.01.2016.
ova knjiga je odobrena kao udžbenik na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu.

Izdaje i štampa

AKADEMSKA MISAO, Beograd

Dizajn naslovne strane

Zorica Marković, akademski slikar

Tiraž

100 primeraka

ISBN 978-86-7466-591-6

NAPOMENA: Fotokopiranje ili umnožavanje na bilo koji način ili ponovno objavljivanje ove knjige u celini ili u delovima nije dozvoljeno bez izričite saglasnosti i pismenog odobrenja izdavača.

Sadržaj

Spisak skraćenica	7
Predgovor	11
1. Uvod	13
1.1 Šta su M2M komunikacije?	13
1.2 Odnosi M2M, WSNs, CPS i IoT	14
1.3 Primeri primene M2M komunikacija	19
1.4 Uticaj pojedinih aplikacija na komunikacionu mrežu	21
1.5 Druge organizacije, udruženja i interesne grupe koje se bave M2M	23
1.6 Dalji razvoj i izazovi u M2M komunikacijama	24
2. Arhitektura i standardi M2M komunikacija	26
2.1 Uvod	26
2.2 3GPP MTC arhitektura	26
2.3 ETSI arhitektura za M2M	31
2.4 Arhitektura EXALTED sistema	36
3. M2M saobraćaj i modeli	43
3.1 Uvod	43
3.2 Elementi za modelovanje M2M saobraćaja	44
3.3 Metodologija za modelovanje saobraćaja	50
3.3.1 Beleženje saobraćaja (trejsova)	51
3.3.2 Opšte o modelovanju saobraćaja	53
3.4 Modelovanje saobraćaja u M2M	54
3.4.1 Modelovanje izvora saobraćaja	55
3.4.2 Modelovanje izvora pomoću semi-Markovljevih modela	56
3.4.3 Modelovanje združenog saobraćaja	58
3.4.4 Modelovanje izvora za koordinirani saobraćajem putem Markovski modulisanih Poasonovih procesa	60
3.5 Fitovanje modela prema zabeleženom (zapisanom) saobraćaju	64
3.6 Modelovanje M2M aplikacija	68
3.6.1 Auto-pilot scenario	68
3.6.2 Senzorski alarmi i detekcija događaja	70
3.6.3 Virtuelna trka	71
4. Sigurnost u M2M komunikacijama	75
4.1 Uvod	75
4.2. Pregled opštih pojmova	76
4.2.1 Uticaj arhitekture sistema	76
4.2.2 Tipovim napada	76
4.2.3 Tipovi napadača	77
4.2.4 Napadi na pojedine nivoe	77
4.2.5 Servisi sigurnosti	78
4.2.6 Sigurnosni protokoli i algoritmi	79

4.3 Sigurnost u M2M sistemu	80
4.3.1 Poverenje (<i>trust</i>) u ekosistemima	80
4.3.2 Zaštita ovlašćenja u toku njihovog životnog veka u M2M sistemima	81
4.3.3 Uvođenje (<i>bootstrap</i>) sigurnosti u M2M sistem	82
4.3.4 M2M sigurnost u poslednjoj milji (od WAN do LAN)	83
4.3.5 Neki postojeći standardi i dalji trendovi	84
5. ZigBee standard	87
5.1 Uvod	87
5.2 Razvoj i pojam ZigBee-a	87
5.2.1 Veza između ZigBee-a i IEEE 802.15.4 standarda	88
5.2.2 Frekvencijski opsezi rada i brzine prenosa podataka	89
5.2.3 Klase i tipovi ZigBee uređaja	90
5.2.4 Formiranje ZigBee mreže	90
5.2.5 Mehanizmi pristupa kanalu	92
5.2.6 Metode prenosa podataka	93
5.2.7 Sigurnost	94
6. Bluetooth	95
6.1 Uvod	95
6.2 Klasični Bluetooth	95
6.2.1 Osnovne karakteristike	95
6.2.2 Radio i spektar	96
6.2.3 Topologije	98
6.2.4 Konekcije	99
6.2.5 Prenos podataka	100
6.2.6 Prenos glasa	101
6.2.7 Kontroler (<i>Lower layer stack</i>)	101
6.2.8 Host (<i>Higher layer stack</i>)	102
6.2.9 Transportni protokoli i profili	103
6.2.10 Potrošnja energije	104
6.3 Primeri primene Bluetooth tehnologije	104
6.4 Ostale verzije standarda	105
6.4.1 Bluetooth 3.0	105
6.4.2 Bluetooth 4.0	105
6.4.3 Bluetooth 4.1	106
6.4.4 Bluetooth 4.2	106
6.5 Bluetooth Low Energy	106
6.5.1 Primena Bluetooth Low Energy u brizi o zdravlju	107
7. 6LoWPAN	109
7.1 Uvod	109
7.2 IPv4	109
7.3 IPv6	110
7.3.1 Prefiksi	111
7.3.2 Zaglavlje paketa	112
7.4 Bežični ugnježdjeni Internet	112
7.5 Uloga 6LoWPAN	113

7.6 Razvoj 6LoWPAN i standardizacija	113
7.7 Arhitektura 6LoWPAN	114
7.7.1 6LoWPAN protokol stek i druge karakteristike	116
7.8 Neke 6LoWPAN aplikacije	117
7.8.1 Upravljanje zgradama	118
8. Bežične tehnologije kratkog dometa	120
8.1 Uvod	120
8.1.1 Pametne (<i>smart</i>) kartice	121
8.1.2 RFID	122
8.1.3 Počeci NFC	124
8.2 NFC	125
8.2.1 Standardi i razvoj NFC mobilnih telefona	126
8.3 Mobilni uređaji sa NFC tehnologijom	128
8.3.1 Sigurnosni element	129
8.3.2 NFC interfejs	130
8.3.3 Host kontroleri HCI	130
8.4 Primena RFID i NFC tehnologija	131
8.4.1 Primena RFID tehnologije u zdravstvenim sistemima	131
8.4.2 Primena RFID tehnologije u lancima snabdevanja	132
8.4.3 Primena NFC tehnologije	133
9. Upravljanje uređajima u M2M (OMA–DM, CoAP protokol)	135
9.1 Uvod	135
9.2 Upravljanje uređajima u M2M	136
9.3 OMA DM standard	136
9.3.1 Osnovi OMA-DM protokola	138
9.4 CoAP protokol	140
9.4.1 REST arhitektura	141
9.4.2 HTTP i REST arhitektura	141
9.4.3 Osnovi CoAP	142
9.4.4 Neke dodatne osobine CoAP	145
9.5 OMA LWM2M standard za upravljanje uređajima i aplikacijama	146
9.5.1 Osnovi OMA LWM2M standarda	147
9.5.2 Struktura OMA LWM2M protokola	148
10. M2M komunikacije za pametnu mrežu (<i>smart grid</i>)	151
10.1 Uvod	151
10.2 Osnovi pametnih mreža	153
10.3 Problemi M2M komunikacija u okviru pametne mreže	156
10.4 Bežične komunikacione tehnologije za M2M komunikacije	159
10.5 Neki primeri M2M komunikacija u pametnoj mreži	162
11. Primena M2M komunikacija u okviru brige o zdravlju (<i>ehealth</i>)	168
11.1 Uvod	168
11.2 Mrežna arhitektura M2M komunikacija i <i>ehealth</i>	171
11.3 Kratak pregled bežičnih tehnologija	172
11.3.1 Standardi	172

11.3.2 Zaštićena (<i>proprietary</i>) rešenja	173
11.3.3 M2M pristupna komunikaciona mreža	174
11.4 Konektivnost i sigurnost u E2E rešenjima za M2M komunikacije	174
11.4.1 Integracija tehnologije za M2M komunikacije	174
11.4.2 Neki reprezentativni primeri E2E rešenja M2M za <i>ehealth</i> aplikacije	175
11.4.3 Pitanja sigurnosti i privatnosti	176
11.5 Postojeći projekti	178
Indeks	184